

do Sušic, do Domažlic, do Police, do Berouna, do Písku, do Dvoru, do Stříbra, do Chrudimě, do Mejta, do Kouřima, do Tábora.

193. *Instrukcí královská daná osobám nad apelací ustanoveným, kterak se při úřadě svém chovati mají.*

V AUGŠPURKU. 1548, 20 ledna. — MS. v archivu českého místodržitelství.

Instrukcí dolepaným osobám, kteréž na apelacích na hradě Pražském sedají.

Ferdinand oc. Instrukcí na urozené Ladislava Popela z Lobkovic na Chlumci, maršálka dvoru našeho v království Českém, Jindřicha Planského z Ziberku, hajtmána našeho v Starším městě Pražském, Ludvíka Bezdrůžického z Kolovrat, hajtmána našeho v Novém městě Pražském; statečné a slovné Adama Řepického z Sudoměři na Řepici, králové Její Lásky, paní manželky naší nejmilejší, slavné paměti, podkomořno v království Českém a hajtmána našeho v Starém městě Pražském, Petra Bechyni z Lažan na Pičíně, Albrechta Kaplíře z Sulevic; poctivé Ludvíka Šradfna, Vavřince Knora z Roznrotu, Gerharta z Cách, Kryštofa Kleklera, doktory v právích, rady naše dvorské a opatrné Mistra Tomáše z Javořice, Blažeje Nožičku, Jana Panphilusa a Jana Lukáše, měštěny a obyvatele Starého a Nového měst našich Pražských, věrné naše milé, poněvadž sme je jako přísežné rady naše v království našem Českém k apelacím, aby nad těmi sedali, ty rozvažovali, podle spravedlivosti rozsuzovali, zříditi ráčili, [kterak se] zachovati mají, daná.

Jakož sme z hodných příčin v království našem Českém rád ustanoviti ráčili: jestližeby se komu zdálo, žeby skrze soudy a ortele v městech našich královských obtěžován byl, aby ten každý před nás aneb rady od nás k tomu zřízené se odvolati a apelací vzíti mohl; aby již napotom více žádná apelací do měst našich Pražských ani do Madburku a Lipska ani na žádná jiná místa ven z země nešla, ani odtud od soudův jich naučení a nad to ani slepí ortelové, kteříž se tak jmenují, bráni nebyli, nébrž všecky apelací, jakž dotčeno, na místě našem před výšpsané rady naše jíti mají.

Tolikéž také buď z markrabství Moravského neb Horního a Dolního knížetství Slezského ani z obojího markrabství Lužického od žádných souduov neb práv městských ani vysokých škol žádné naučení ani slepí ortelové bráni býti nemají: než to všecko se státi a řídití má při svrchu jmenovaných radách našich k tomu zřízených, a odvolání neb apelací od těch souduov, od kterých se slušné státi má, jíti a brány býti mají.

Protož aby rady naše ve vši upřímé pilnosti, pamatujíc na své přísahy, které jsou nám udělali, tak chudému jak bohatému rovného práva a spravedlivosti udělovali, tak aby se žádnému ukrácení nestalo ani na koho uspíšeno aneb zomyslní odtahové činění nebyli; v tom ve všem se na přátelství neb nepřítelství, přízeň neb nepřízeň, dary a pocty, ani žádnou jinou věc, jakžby se to koli jmenovati a vysloviti mohlo, neohlédaje a k sobě nepřijímaje.

A předkem ustanovujem a tak míti ráčíme, aby Ladislav Popel mezi jmenovanými radami našimi přední místo držel a první v přímlovách byl a tak dále jiní svá místa podle pořádku, jakž sme o tom naříditi ráčili, míti mají.

Také kdyžby toho potřeba byla a dotčený Ladislav Popel nyní jmenované rady naše do rady obeslal neb opověděl, tehdy aby se v tom poslušně zachovali a najíti dali.

A žádný aby z nich, když bychom v království našem Českém býti ráčili a v nepřítomnosti naší bez vědomí a odpuštění dotčeného Ladislava Popela, z Prahy neodjížděl, aby pro nedostatek osob chudí lidé proutahuov nebrali a zdržování nebyli.

Však aby rady naše o tom vědomost měly, když se každého času scházeti a těch potřeb na ně vložených hleděti mají, chceme, aby se každý den, počnúc od svatého Jiří až do svatého Václava, v šestú hodinu a zase od svatého Václava až do svatého Jiří v sedmú hodinu na puol orloji do pokoje jim na hradě našem Pražském ukázaného scházeli a tu až do desáté hodiny pospolu byli a seděli, a po polední, jakž dotčeno, zase v jednu hodinu se sejdouc až do čtvrté hodiny sedali; a tak každého dne v letě sedm hodin a v zimě šest hodin seděti a pospolu býti mají. Než v neděli, v středu a v sobotu i v jiné obyčejné a řádné svátky mají takových břímí a jednání na se uložených svobodni býti a těch soudných věcí nejednati a nerozjímati. *)

A když tak rady naše se sejdou, nemají se ničímž jiným zaneprázdnovati ani zaměstnávat, než toliko těch věcí, k kterýmž jsou od nás zřízení, pilni býti a ty řídit.

Jestližebý také při které osobě z těch rad našich nedbalivost neb nepilnost seznána byla, tehdy aby jmenovaný Ladislav Popel k němu o to promluvil, a nechtělaliby táž osoba od toho přestati, tehdy aby to na nás vznesl a nám oznámil.

Také častopsané rady naše tento rád držeti a zachovávatí mají, když jim která apelací odeslána bude, tehdy aby tu apelací skrze sekretáře přísežného přijíti rozkázali a tomu, kdož té apelací dodá, jistotu poznamenanou dáti a který den té apelací dodal, aby, jakž nížeji dotčeno, strana věděti mohla, kdy zase k přijetí ortele vyslati aneb státi má.

A sekretář aby také hned tu apelací do registr obzvláštních, kteréž k takovým apelacím zpusobiti má, pořádně kdy a kterého času táž apelací jest dodána, zregistroval neb zapsal; tolikéž aby týž sekretář peníze ortelní, kteréž při apelací od jednoho každého podle obzvláštních registr, kteréž radám našim vydati rozkázati ráčíme, co od každého soudu nebo práva bráno a do truhly, od kteréž Ladislav Popel jeden klíč a sekretář druhý míti mají, kladl, a z těch peněz aby bez zvláštního povolení našeho nic bráno a vydáváno nebylo.

A tak aby on Ladislav Popel jedny registra a sekretář druhé měli, a jakž která apelací jedna za druhou dodány budou, tehdy aby hned konce jim činili, tak aby v tom rovnost se zachovávala a žádného podezření pod přikrytím se nedálo, aneb apelací bohatého před chudým předsevzata nebyla, než podle pořádku to, jakž dotčeno, aby se dálo, a vždycky ta jedna apelací po druhé, kteráž nejprvé se dodá, rozvažována byla.

*) Již 7 listopadu 1548 zaslal král Ferdinand „zřízeným radám k apelacím“ připomenutí v tato slova: „Vznešeno jest na nás, že se podle vyměření instrukcí naší Vám odeslané k hodině určité nescházíte, nébrž vedle vuole a libosti Vaší, jakž se Vám zdá, bez vědomí a povolení presidenta před časem rozcházíte a druhdy i doma zůstáváte aneb na projíždky a procházky jezdíte i chodíte, a tudy pro nedbanlivosti Vaše strany a zvláště poslové vypravování nebývají, než k zbytečným outratám a škodám se připravují. Nad čímž nemalú těžkost nésti ráčíme, a jestli žeby větší pilnosti při Vás, než se posavád dálo, shledáno nebylo, věděti bychom ráčili, jak a pokud to dále opatřiti rozkázati. Protož Vám všem i jednomu každému zvláště poroučíme přísně přikazujíc, abyšte napotom věcí sobě poručených a na Vás vzložených pilněji byli, k hodině určité pospolu bývali, pilné a bedlivě jednali a dřívě nežliby čas uložený přišel, se nerozcházeli a stranám spěšné konce, bez hodných příčin zomysla odkladuov a odtahuov nedělajíc, činili, a bez zvláštního povolení neb odpuštění presidenta hodiny uložené nepomýjeli. Pakliby se toho kdo z Vás buď osoba neb osoby přes toto naše milostivé napomenutí (ač té naděje do žádného nejsme) dopustily, již bychom na to pomyslití a ty cesty (čehož bychom raději pomínuli) předsevztí ráčili, aby to k skutečné nápravě přivedeno bylo. Při tom také obzvláště Tobě Ladislave Popele jako presidentu přikazujeme, aby na to zvláštní zření měl a toho šetřil, aby se tomuto rozkazu a instrukcí naší ve všem dosti dálo; jestližebý pak i v tom nepilností Tvou co scházelo a nad tím skutečně ruku nedržel, tolikéž bychom se k Tobě jako i k jiným nepilným nemilostí naší královskou zachovatí ráčili. To vědouc tím se spraviti moci budete.

Dán v Prešpurku v středu po Vsech svatých léta oc 48.

A tak když od rad našich která apelací přehlídnuť, rozvážena a na to od nich ortel udělán bude, mají předkem každého času všechny akta a spisy, kteréž se jim odešly, se vši pilností zcela a bez umnění přeslyšeti, avšak nikdá méně devíti osob z týchž rad našich při udělení a zavření takového ortele a výpovědi seděti a býti nemá. Kterýžto ortel takto s počátku udělán a odeslán býti má, jakž artikul nížeji položený obsahuje:

My Ferdinand z boží milosti římský, uherský, český oc král, infant v Hispanii, arcikníže rakouské, markrabie moravský, lucemburské a slezské kníže a lužický markrabie oc. Oznamujem tímto listem, že skrze rady naše k apelacím na hradě našem Pražském zřízené a usazené na tyto od práva N. odeslaná a odevzdaná zapečetěná akta v té při N. z jedné a N. z strany druhé se dotýkající, pováživše toho všeho s pilností, podle práva takto o tom vypovídají oc aneb napravují ten ortel v tomto oc aneb zanechávají toho při tom orteli, poněvadž v té při jest vypovědné, co za právo jest oc. Tomu na svědomí pečeti naší královskou, k tomu soudu obzvláště zřízenou, jest zapečetěno. Dán na hradě našem Pražském N. a N. léta oc 48 a království našich římského osmnáctého a jiných dvamecítmého.

A potom mají takový ortel zavřítí a pečeti soudní, kterou sme radám našim dali, zapečetiti a nápis na to sekretáři dáti udělati na nížeji psaný způsob: Od našich Ferdinanda, římského, uherského a českého oc krále, infanta v Hispanii, arciknížete rakouského, markrabí moravského, lucemburského a slezského knížete a markrabí lužického oc zřízených rad, kteří nad apelacemi na hradě našem Pražském sedají, jsou tyto příležitosti zpečetěné akta a apelací vykonány a vyřízeny, a tak zapečetěné každému městu, soudu neb právu, od kteréhož se odvolání a apelací stala, aby takový ortel v přítomnosti obojí strany a nejináč odevřeli, odeslati mají; avšak aby každého času takový ortel od sekretáře do pořádných knih se vši pilností zregistrován byl.

Item, také aby rady naše toho šetřily a nad tím držely, aby každá apelací počnouc od toho dne, kteréhož dodána bude, v měsíci pořádku zběhlém předsevzata, rozvážena, a jakž dotčeno, na konci postavena a rozsouzena byla; neb proto má od sekretáře jistota, jakž napřed doloženo, tomu, ktož apelací dodá a přinese, dána býti, aby ten jistý, při času toho měsíce vyjítí, k přijetí ortele, kdy konečně najíti se dáti věděl, a přes to aby se jemu zomysla odtahové nedáli ani v tom svévolní odkladové se nečinili. A když tak ten jistý k tomu času k přijetí ortele se najíti dá, aby jemu hned bez meškání ortel vydán byl.

Tolikéž aby jmenovaný Ladislav Popel a jiné zřízené rady naše obzvláště zření na to měli, aby sekretář ani písař jeho od lidí a stran žádných poct ani více taxy přes to což jest jemu, totiž od jednoho ortele po pěti groších bílých, vyměřeno, nebral a lidí, jakž dotčeno, v ničemž neobtěžoval; nébrž týž sekretář přestati má na též službě a žoldu, kterýž jemu dávatí ráčíme a což tak od orteluo v podle vyměření vybírati bude.

A když která apelací před rady naše z měst aneb od kterého práva v království našem Českém přijde, mají tu podle pořádku a práva jednoho každého soudu, kteréhož jsou až posavad kde v kterém místě buď českého neb madburského užívati, rozsuzovati.

Přišlaly by také která apelací před ty rady naše, která by se jim k rozvážení a rozsouzení těžká zdála a v tom rady a naučení pro velikost pře potřebovali: tehdy aby to na nás, když bychom v království našem Českém býti ráčili, a bez přítomnosti naší na místodržícího našeho, kteréhož každého času v témž království našem Českém míti budeme, vznesli, a místodržící náš podle jiných od nás jemu přidaných rad spolu s nimi nad tou věcí seděti a toho jim rozvážiti a rozsouditi pomocen býti má.

Což se pak apelací naučení a slepých orteluo v buď z markrabství Moravského, knížetství Slezského neb obojího markrabství Lužického dotýče, když tak která apelací z těch zemí přijde,

tehdy mají rady naše to, jakž výš dotčeno, přijíti a v tom se všelijak tak, jakž výš oznámeno, v království našem Českém zachovati, kromě aby v jedné každé při pro dalekost cesty v puol druhém měsíci rozsudek a ortel udělali.

Také mají rady naše, kdyžby od kterého práva neb soudu pro naučení aneb skrze obzvláštní osoby pro slepé ortele posláno a žádáno bylo, když to, což se podle registr v kterém městě dáva, zaplatí a spraví, hned tomu poslu vydati a tím žádnému neprodlévati ani odtahuov činiti, lečby ta věc a pře tak znamenitá byla, žeby tak brzo vyřízena a rozsouzena býti nemohla, tehdy nicméně mají rady naše tomu jistému, kdož toho dodá, den jistý jmenovati, kdyby měl zase pro to se navrátiti a přijíti, avšak aby žádnému déle přes měsíc tím neodtahuovali. A strany těch peněz za to placení aby se všecken ten způsob, jakž se v království našem Českém při apelacích našich řídí, zachovával.

A častopsané rady naše při všech těch apelacích vyjádřených, naučeních i při slepých ortelích mají se tak zachovávat i ortele a rozsudky dělati, jakž se ten pořádek při každém soudu neb právě buď císařském, saském neb madburském zachovává a v tom žádného zjinačení nečiniti. Tomu na svědomí pečeť naši královskou menší k této instrukci sme přitisknouti rozkázati ráčili.

Dán v městě našem říšském Aušpurku v pátek den sv. Fabiána a Šebestiána léta oc 48 a království našich oc. *)

194. *Erzherzog Ferdinand fragt seinen Vater, den König, wie sich die zur Bereisung der k. Schlösser und Güter verordneten k. Kommissäre hinsichtlich der Güter, welche einige Städte in Böhmen von Klöstern pfandweise besitzen, verhalten sollen.*

dd. PRAG, 28. Januarii 1548. — Concept des böhm. Statthaltereii-Archivs. K. 1/128—136.

Allergenedigster, liebster Herr und Vater. Ich bin under andern von E. Mt. Commissarien, so zu Bereitung E. Mt. Herrschaften und Gütern in Behaim verordnet, umb Bericht und Bescheid, wie sie sich mit den Landgütern und Dörfern, so etliche E. Mt. Städt in Behaim von Clöstern pfandweiss innengehabt und genossen, deren einş Teils verwüst und zerstört und eins Teils vor langen

*) L. 1549, 3 dubna dal rozeslati Ferdinand I. list do všech měst královských, zejména: Litoměřickým, Hradeckým, Žateckým, Kadaňským, Mělnickým, Lounským, Čáslavským, Brodským, Klatovským, Vodňanským, Jaroměřským, Slánským, Nymburským, Kolínským, Sušickým, Domažlickým, Polickým, Berounským, Píseckým, Dvorským, Stříbrským, Chrudímským, Mýtským, Kouřimským, Tábořským, Mostským, Horníkům, Plzeňským, Budějovickým, Oustským. „Opatrní oc Zprávy nás docházejí, že se mnohým, kterýmž jací přisudkové se dějí, práva od Vás nedopomahá, nébrž v tom proutahové dějí, což jest nám, pokudž by tak bylo, s nemalým podivením i proti myslí. I nechťic my toho dopouštěti, Vám poroučíeme prikazujíc, komuž se koli jaký přisudek od rad našich nad apelacemi zřizných stane, abyšte jednomu každému bez meškání práva dopomáhali a zomysla žádnému v tom odtahuov nedělali. A jakož také rychtář sám u Vás až do pěti kop grošuov českých soudí, a od rychtáře před Vás apelací jde, toho při tom zuostavujeme na ten konec, nebudeli kdo na orteli Vašem přestati chtěti, tehdy aby mohl a moc měl před osobu naši královskou a rady naše obzvlášť k tomu na hradě Pražském, jakž výš dotčeno, usazené, apelací a odvolání vzíti, čehož se od Vás každému dopustiti má. A kdož tak od práva Vašeho před nás, jakž nyní oznámeno, v čemžkoli apelací vzíti bude chtěti, ten každý po dnešní den aby ku právu za apelací více nebyl povinovat položiti a spraviti než dvě kopy grošuov českých až do daláho našeho o tom nařízení; a k tomu, abyšte žádných akt, kteréž se v které apelací zběhnou, prvé neodsielali, než předkem strany sročíc jim přečísti dali a při přítomnosti jich zapečetili a tak odsielali, aby o to k nám další žaloby nepřicházely. Kdež při tom Vám o tom, a zvlášť Tobě, rychtáři náš, prikazovati ráčíme, abyšte k tomu ke všemu, jakž svrchu dotčeno, dohlídali, aby se to všecko jednoho každého času s pilností řídilo a ničehož neobmeškávalo; jináče nikoli nečinitce.